

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

17. února 2011 *

Ve věci C-52/09,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Stockholms tingsrätt (Švédsko) ze dne 30. ledna 2009, došlým Soudnímu dvoru dne 6. února 2009, v řízení

Konkurrensverket

proti

TeliaSonera Sverige AB,

za přítomnosti:

Tele2 Sverige AB,

* Jednací jazyk: švédština.

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení A. Tizzano (zpravodaj), předseda senátu, A. Borg Barthet, M. Ilešič, M. Safjan a M. Berger, soudci,

generální advokát: J. Mazák,
vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 18. března 2010,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Konkurrensverket C. Zackari a C. Landström, jakož i S. Martinssonem, jako zmocněnci, ve spolupráci s U. Öbergem, advokat,

- za TeliaSonera Sverige AB E. Söderlindem a C. Mailundem, advokater,

- za Tele2 Sverige AB C. Wetterem a P. Forsbergem, advokater,

- za polskou vládu M. Dowgiewiczem, jako zmocněncem,

- za finskou vládu A. Guimaraes-Purokoski, jako zmocněnkyní,

- za Evropskou komisi L. Parpalou a E. Gippinim Fournierem, jakož i K. Mojzesowicz, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 2. září 2010,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 102 SFEU s ohledem na kritéria, na základě kterých musí být tarifní praktika stlačování marží považována za zneužití dominantního postavení.

- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Konkurrensverket (švédský orgán pro hospodářskou soutěž) a společností TeliaSonera Sverige AB (dále jen „TeliaSonera“) ve věci žádosti tohoto orgánu, aby bylo uvedené společnosti uloženo zaplacení správní pokuty za porušení vnitrostátní právní úpravy týkající se hospodářské soutěže, jakož i článku 82 ES.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 3 Na konci 90. let minulého století a na začátku tohoto desetiletí rostoucí počet švédských koncových uživatelů internetových služeb přešel z vytáčeného internetového připojení s nízkou přenosovou rychlostí na různé druhy širokopásmového připojení s podstatně vyšší přenosovou rychlostí. Běžnou formou širokopásmového připojení bylo v dané době připojení prostřednictvím asymetrické digitální účastnické přípojky (dále jen „ADSL“) [„asymetric (bit rate) digital subscriber line (ADSL)“]. Tato připojení využívala pevnou telefonní linku nebo kabelovou televizní síť nebo také místní síť („local area network“).
- 4 Společnost TeliaSonera, původně Telia AB, je historickým švédským operátorem pevné telefonní sítě, dříve držitelem výlučných práv. Společnost TeliaSonera je již dlouhou dobu vlastníkem metalické sítě místního přístupu, jež v zásadě může dosáhnout do všech švédských domácností. Konkrétně je vlastníkem účastnického vedení, tedy části telefonní sítě tvořené měděnými páry, jež spojuje jednotlivé domácnosti s nejbližší místní telekomunikační ústřednou.
- 5 Společnost TeliaSonera nabízela ostatním operátorům přístup k účastnickému vedení, a to dvěma způsoby. Zprvce nabízela zpřístupnění v souladu s povinnostmi, které jí ukládá nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2887/2000 ze dne 18. prosince 2000 o zpřístupnění účastnického vedení (Úř. věst. L 336, s. 4).
- 6 Zadruhé společnost TeliaSonera nabízela operátorům, aniž byla vázána jakoukoli právní povinností, vstupní produkt pro ADSL spojení. Tento výrobek umožňoval uvedeným operátorům poskytovat jejich služby širokopásmového připojení koncovým uživatelům.

- 7 Společnost TeliaSonera současně nabízela služby širokopásmového připojení přímo koncovým uživatelům.
- 8 Podle Konkurrensverket společnost TeliaSonera v období od dubna 2000 do ledna 2003 zneužila své dominantní postavení, jelikož uplatnila tarifní politiku, v jejímž důsledku rozdíl mezi prodejními cenami vstupních produktů pro ADSL spojení a prodejními cenami služeb nabízených koncovým uživatelům nebyl dostatečný, aby pokryl náklady, které vznikaly samotné společnosti TeliaSonera v souvislosti s distribucí těchto služeb uvedeným koncovým uživatelům.
- 9 Na tomto základě Konkurrensverket podal k Stockholms tingsrätt žádost, aby bylo společnosti TeliaSonera uloženo zaplacení správní pokuty za porušení vnitrostátních právních předpisů týkajících se hospodářské soutěže v období od dubna 2000 do ledna 2003, jakož i článku 82 ES v období ode dne 1. ledna 2001 do ledna 2003.
- 10 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že i když se účastníci původního řízení neshodují na řadě skutkových okolností, jako jsou případné účinky dotčené praktiky na obchod mezi členskými státy, definice relevantního trhu, na kterém má společnost TeliaSonera dominantní postavení, nebo samotná definice takového postavení, předkládající soud je nicméně s ohledem na vnitrostátní procesní pravidla povinen již v této fázi předložit svoji žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Tato pravidla přitom v rámci takových žádostí, jako je žádost dotčená v původním řízení, stanoví, že tingsrätt v okamžiku porady o rozsudku současně posoudí důkazy, jakož i právní otázky.
- 11 Předkládající soud každopádně uvádí, že i kdyby po posouzení důkazů dospěl k závěru, že dotčená praktika nemůže ovlivnit obchod mezi členskými státy, výklad článku 102 SFEU učiněný Soudním dvorem by byl i nadále nezbytný, a to s ohledem na

skutečnost, že švédské právní předpisy v oblasti hospodářské soutěže vychází z práva Unie a jejich výklad zohledňuje toto právo.

12 Stockholms tingsrätt se proto rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Za jakých podmínek dochází k porušení článku [102 SFEU] z důvodu rozdílu mezi cenou účtovanou vertikálně integrovaným dominantním podnikem při prodeji vstupních produktů ADSL soutěžitelům a cenou účtovanou stejným podnikem koncovým uživatelům?

2) Jsou v tomto ohledu relevantní pouze ceny účtované dominantním podnikem jeho koncovým zákazníkům, nebo je třeba při posouzení první otázky rovněž zohlednit ceny uplatňované jeho soutěžiteli na trhu koncových uživatelů?

3) Je odpověď na první otázku dotčena tím, že dominantní podnik nemá žádnou právní povinnost k dodávkám na velkoobchodním trhu, ale že se tak rozhodl ze svého vlastního podnětu?

4) Aby praktika popsaná v první otázce představovala zneužití, musí mít omezující účinky na hospodářskou soutěž, a pokud ano, jak mají být takové účinky určeny?

- 5) Je odpověď na první otázku dotčena mírou tržní síly dominantního podniku?

- 6) Aby praktika popsaná v první otázce představovala zneužití, je nezbytné, aby měl podnik uplatňující tuto praktiku dominantní postavení jak na velkoobchodním, tak na maloobchodním trhu?

- 7) Aby praktika popsaná v první otázce představovala zneužití, musí být produkt nebo služba dodávané dominantním podnikem nezbytné pro soutěžitele?

- 8) Je odpověď na první otázku dotčena tím, zda se jedná o dodávku novému zákazníkovi?

- 9) Aby praktika popsaná v první otázce představovala zneužití, je nutné, aby se dalo očekávat, že dominantní podnik bude schopen nahradit své ztráty?

- 10) Je odpověď na první otázku dotčena tím, že na trhu existuje nová technologie, jež vyžaduje vysoké investice, například s ohledem na přiměřené náklady na zavedení a případnou nutnost prodávat se ztrátou během zaváděcí fáze?“

K přípustnosti žádosti

- 13 Předkládající soud uznává, že z důvodu procesních pravidel použitelných v původním řízení není schopen Soudnímu dvoru poskytnout několik skutkových okolností. Konkrétně nebyl dosud definován žádný relevantní trh, a proto nebylo prokázáno, že společnost TeliaSonera měla skutečně dominantní postavení. Stejně tak nebylo dosud možné určit, zda chování společnosti TeliaSonera ovlivnilo obchod mezi členskými státy, ani zda se tak článek 82 ES skutečně použije na věc v původním řízení.
- 14 Polská vláda v tomto ohledu ve svých písemných vyjádřeních tvrdila, že praktiky operátorů jako je TeliaSonera v zásadě ovlivňují obchod mezi členskými státy a že Soudní dvůr má tedy pravomoc odpovědět na položené otázky. Uvedená vláda nicméně dodala, že pokud by obchod mezi členskými státy nebyl v projednávané věci ovlivněn chováním společnosti TeliaSonera, Soudní dvůr by neměl pravomoc, vzhledem k tomu, že by se v takovém případě použilo pouze vnitrostátní právo.
- 15 V tomto ohledu je přitom třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je v rámci řízení upraveného v článku 267 SFEU věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. Jestliže se položené otázky týkají výkladu práva Unie, je tudíž Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (viz zejména rozsudky ze dne 22. prosince 2008, Magoora, C-414/07, Sb. rozh. s. I-10921, bod 22; ze dne 8. září 2010, Stoß a další, C-316/07, C-358/07 až C-360/07, C-409/07 a C-410/07, Sb. rozh. s. I-8069, bod 51, jakož i rozsudek ze dne 12. října 2010, Rosenblatt, C-45/09, Sb. rozh. s. I-9391, bod 32).

- 16 Soudní dvůr může totiž odmítnout rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad práva Unie nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jedná-li se o hypotetický problém nebo také nedisponuje-li Soudní dvůr skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 7. června 2007, van der Weerd a další, C-222/05 až C-225/05, Sb. rozh. s. I-4233, bod 22; výše uvedený rozsudek Magoora, bod 23, jakož i výše uvedený rozsudek Stoß a další, bod 52).
- 17 Skutečnost, že v projednávané věci chybí jakékoli zjištění předkládajícího soudu týkající se takových skutkových okolností, jako je existence dominantního postavení společnosti TeliaSonera nebo poznatky umožňující mít za to, že obchod mezi členskými státy byl ovlivněn chováním této společnosti, nemůže sama o sobě Soudnímu dvoru zabránit v poskytnutí užitečné odpovědi na otázky Stockholms tingsrätt. Odpověď na položené otázky může být totiž, zejména s ohledem na okolnosti uvedené v bodě 10 tohoto rozsudku, nezbytná k tomu, aby tento soud mohl rozhodnout ve sporu v původním řízení. Je také zřejmé, že projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká pravidel práva Unie.
- 18 Za těchto okolností musí být žádost o rozhodnutí o předběžné otázce považována za přípustnou.

K předběžným otázkám

- 19 Předkládající soud svými otázkami, které je třeba přezkoumat společně, v podstatě žádá Soudní dvůr, aby upřesnil, za jakých okolností může rozdíl mezi na jedné straně velkoobchodními cenami vstupních produktů ADSL a na straně druhé maloobchodními cenami za poskytování širokopásmového připojení koncovým uživatelům,

který vyplývá z tarifní praxe uplatňované vertikálně integrovaným telekomunikačním podnikem, představovat zneužití dominantního postavení tohoto podniku ve smyslu článku 102 SFEU. Předkládající soud žádá, aby bylo v tomto ohledu zejména upřesněno:

- zda je třeba zohlednit pouze maloobchodní ceny účtované tímto podnikem za poskytování širokopásmového připojení koncovým uživatelům, nebo také ceny účtované ostatními operátory;
- jaký dopad může mít neexistence jakékoli právní povinnosti uvedeného podniku k dodávkám vstupních produktů ADSL;
- zda je nezbytné ověřit existenci omezujících účinků na hospodářskou soutěž, a případně jak mohou být tyto účinky určeny;
- zda je relevantní míra tržní síly podniku v dominantním postavení;
- zda dotčený podnik musí mít dominantní postavení pouze na velkoobchodním trhu vstupních produktů ADSL nebo také na maloobchodním trhu služeb poskytovaných koncovým uživatelům;
- zda výrobek nebo služba nabízené tímto podnikem musí být nezbytné pro soutěžitele;

- zda je relevantní okolnost, že se jedná o služby poskytované novému zákazníkovi;

- zda je nutné, aby podnik v dominantním postavení byl schopen nahradit ztráty způsobené dotčenou praktikou, a

- zda je relevantní okolnost, že na dotčených trzích existuje nová technologie, jež vyžaduje vysoké investice.

²⁰ Za účelem odpovědi na tyto otázky je třeba uvést především, že čl. 3 odst. 3 SEU upřesňuje, že Evropská unie vytváří vnitřní trh, který podle protokolu č. 27 o vnitřním trhu a hospodářské soutěži, připojeného k Lisabonské smlouvě (Úř. věst. 2010, C 83, s. 309), zahrnuje systém zajišťující, aby hospodářská soutěž nebyla narušována.

²¹ Článek 102 SFEU přitom patří mezi taková pravidla hospodářské soutěže, jako jsou pravidla uvedená v čl. 3 odst. 1 písm. b) SFEU, jež jsou nezbytná pro fungování uvedeného vnitřního trhu.

²² Cílem takových pravidel je právě zabránit narušení hospodářské soutěže na újmu obecného zájmu jednotlivých podniků a spotřebitelů a tímto přispívat k blahobytu v Unii (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 22. října 2002, Roquette Frères, C-94/00, Recueil, s. I-9011, bod 42).

23 V této souvislosti se dominantní postavení uvedené v článku 102 SFEU týká situace, v níž má podnik hospodářskou sílu, která mu umožňuje bránit zachování účinné hospodářské soutěže na relevantním trhu tím, že mu poskytuje možnost jednat do značné míry nezávisle na svých soutěžitelích, zákaznících a nakonec i spotřebitelích (rozsudky ze dne 13. února 1979, Hoffmann-La Roche v. Komise, 85/76, Recueil, s. 461, bod 38, a ze dne 14. října 2010, Deutsche Telekom v. Komise, C-280/08 P, Sb. rozh. s. I-9555, bod 170).

24 Článek 102 SFEU musí být tak vykládán v tom smyslu, že se vztahuje nejen na praktiky, které mohou způsobit bezprostřední újmu spotřebitelům (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 16. září 2008, Sot. Lélos kai Sia a další, C-468/06 až C-478/06, Sb. rozh. s. I-7139, bod 68, jakož i výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 180), nýbrž též na praktiky, které jim způsobují újmu tím, že zasahují do hospodářské soutěže. Ačkoliv totiž článek 102 SFEU nezakazuje podniku získat na základě vlastní výkonnosti dominantní postavení na trhu a konstatování existence takového postavení samo o sobě tím spíše neznamená žádnou výtku vůči dotyčnému podniku (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 9. listopadu 1983, Nederlandse Banden-Industrie-Michelin v. Komise, 322/81, Recueil, s. 3461, bod 57, jakož i ze dne 16. března 2000, Compagnie maritime belge transports a další v. Komise, C-395/96 P a C-396/96 P, Recueil, s. I-1365, bod 37), nemění to nic na tom, že podle ustálené judikatury má podnik v takovém postavení zvláštní odpovědnost za to, že jeho chování nebude na újmu účinné a nenarušené hospodářské soutěži na vnitřním trhu (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 2. dubna 2009, France Télécom v. Komise, C-202/07 P, Sb. rozh. s. I-2369, bod 105 a citovaná judikatura).

25 Pokud jde o zneužívající povahu takové tarifní praktiky, jako je praktika dotčená v původním řízení, je třeba uvést, že článek 102 druhý pododstavec písm. a) SFEU výslovně zakazuje, aby dominantní podnik přímo či nepřímo vynucoval nepřiměřené ceny.

- 26 Kromě toho seznam zneužívajících jednání uvedený v článku 102 SFEU není taxativní, takže výčet zneužívajících jednání obsažený v tomto ustanovení nevyčerpává způsoby zneužití dominantního postavení zakázané právem Unie (výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 173 a citovaná judikatura).
- 27 Zneužití dominantního postavení zakázané tímto ustanovením je pojmem objektivním, který se vztahuje na jednání podniku v dominantním postavení, která mají na trhu, na němž je stupeň hospodářské soutěže již oslabený právě v důsledku přítomnosti takového podniku, za následek bránění, za použití prostředků odlišných od těch, které jsou používány při běžné soutěži výrobků nebo služeb na základě plnění hospodářských subjektů, zachování stupně hospodářské soutěže, který ještě na trhu existuje, nebo rozvoji této hospodářské soutěže (výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 174 a citovaná judikatura).
- 28 Za účelem určení, zda podnik v dominantním postavení toto postavení zneužil tím, že uplatňuje své tarifní praktiky, je třeba posoudit celkové okolnosti a přezkoumat, zda toto jednání nesměřuje k odnětí nebo omezení možnosti volby kupujícímu, pokud jde o zdroje zásobování, k zabránění soutěžitelům v přístupu na trh, k uplatňování rozdílných podmínek vůči obchodním partnerům při plnění stejné povahy nebo k posilování dominantního postavení prostřednictvím narušené hospodářské soutěže (výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 175 a citovaná judikatura).
- 29 Právě s ohledem na tyto zásady musí předkládající soud přezkoumat tarifní praktiku dotčenou ve věci v původním řízení, aby určil, zda představuje zneužití dominantního postavení, které případně zaujímá společnost TeliaSonera.

- 30 Předkládajícímu soudu zvláště přísluší poté, co ověří, zda jsou v projednávané věci splněny ostatní podmínky pro použití článku 102 SFEU – zejména včetně existence dominantního postavení společnosti TeliaSonera a okolnosti, že obchod mezi členskými státy byl ovlivněn jejím chováním – aby v podstatě přezkoumal, zda je tarifní praktika uplatňovaná společností TeliaSonera nepřiměřená v rozsahu, v němž skutečně stlačuje marže soutěžitelů této společnosti na maloobchodním trhu služeb širokopásmového připojení poskytovaných koncovým uživatelům.
- 31 Stlačování marží, které s ohledem na účinek vyloučení, který může toto stlačování mít ve vztahu k přinejmenším stejně výkonným soutěžitelům, jako je dominantní podnik, může při neexistenci jakéhokoliv objektivního odůvodnění samo o sobě představovat zneužití ve smyslu článku 102 SFEU (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 183).
- 32 V projednávané věci by přitom takové stlačování marží existovalo zejména tehdy, pokud by rozdíl mezi velkoobchodními cenami vstupních produktů ADSL a maloobchodními cenami za služby širokopásmového připojení poskytované koncovým uživatelům byl buď negativní, nebo nedostatečný k tomu, aby pokryl konkrétní náklady uvedených vstupních produktů ADSL, které vznikají společnosti TeliaSonera v souvislosti s dodávkou jejích vlastních maloobchodních služeb koncovým uživatelům, takže tento rozdíl neumožňuje stejně výkonnému soutěžiteli, jako je tento podnik, vstoupit s ním do soutěže o poskytování uvedených služeb koncovým uživatelům.
- 33 V takovém případě by se soutěžitelé, přestože jsou stejně výkonní jako podnik v dominantním postavení, vystavili nebezpečí, že by mohli působit na maloobchodním trhu pouze se ztrátou nebo s uměle sníženou mírou rentability.

- 34 Kromě toho je třeba uvést, že jelikož nepřiměřenost takové tarifní praktiky ve smyslu článku 102 SFEU souvisí se samotnou existencí stlačování marží, a nikoliv s jejich přesným rozpětím, není nijak nutné prokazovat, že velkoobchodní ceny za vstupní produkty ADSL poskytované operátorům nebo maloobchodní ceny za služby širokopásmového připojení poskytované koncovým uživatelům jsou samy o sobě zneužívající z důvodu, že jsou buď nadměrné, nebo predátorské (výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, body 167 a 183).
- 35 Kromě toho, jak uvádí společnost TeliaSonera, aby rozdíl mezi cenami uvedených služeb mohl být považován za stlačující marže soutěžitelů dominantního podniku, je třeba zohlednit jak ceny služeb poskytovaných soutěžitelům, které jsou srovnatelné se službami společnosti TeliaSonera, jež sama používá pro přístup na maloobchodní trh, tak i ceny srovnatelných služeb poskytovaných koncovým uživatelům na maloobchodním trhu společností TeliaSonera a jejími soutěžiteli. Stejně tak musí být provedeno srovnání mezi cenami konkrétně účtovanými společnostmi TeliaSonera a jejími soutěžiteli během téhož období.
- 36 S ohledem na zvláštní okolnosti, připomenuté v bodě 10 tohoto rozsudku, za kterých byla podána projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, nelze předkládajícímu soudu poskytnout konkrétní poznatky, pokud jde o věc v původním řízení. Stejně tak je třeba trhy popsané tímto soudem považovat za relevantní trhy, samozřejmě pod podmínkou správné definice těchto trhů, kterou musí poskytnout uvedený soud.
- 37 Avšak co se týče kritérií, o jejichž výklad uvedený soud žádá, aby mohl správně posoudit, zda společnost TeliaSonera skutečně porušila článek 102 SFEU tím, že se dopustila zneužití dominantního postavení ve formě stlačování marží, je třeba poskytnout následující upřesnění.

K cenám, které je třeba vzít v úvahu

- 38 Stockholms tingsrätt se zaprvé táže, zda je za tímto účelem třeba zohlednit pouze maloobchodní ceny za služby poskytované dominantním podnikem koncovým uživatelům, nebo také ceny uplatňované soutěžiteli za tytéž služby.
- 39 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr již upřesnil, že článek 102 SFEU podniku v dominantním postavení zakazuje zejména to, aby užíval tarifní praktiky mající za následek vyloučení jeho stejně výkonných soutěžitelů, ať skutečných či potenciálních (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 177 a citovaná judikatura).
- 40 Podnik tak zneužívá svého dominantního postavení tehdy, pokud uplatňuje cenovou politiku s cílem vyloučit z trhu soutěžitele, kteří jsou snad stejně výkonní jako tento podnik, ale z důvodu své menší finanční schopnosti nemohou odolávat soutěži, která je vůči nim uplatňována (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 199).
- 41 Za účelem posouzení legality cenové politiky dominantního podniku je přitom třeba v zásadě vycházet z cenových kritérií založených na nákladech vzniklých samotnému dominantnímu podniku a na jeho strategii (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 3. července 1991, AKZO v. Komise, C-62/86, Recueil, s. I-3359, bod 74, a výše uvedený rozsudek France Télécom v. Komise, bod 108).

- 42 Pokud jde o tarifní praktiky vedoucí ke stlačování marží, použití takových kritérií analýzy umožňuje zvláště ověřit, zda by byl tento podnik dostatečně výkonný, aby mohl nabízet své maloobchodní služby koncovým uživatelům jinak než se ztrátou, pokud by byl předtím povinen uhradit své vlastní velkoobchodní ceny za poskytování vstupních produktů (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 201)
- 43 Pokud by přitom uvedený podnik nebyl schopen nabízet své maloobchodní služby jinak než se ztrátou, znamenalo by to, že soutěžitelé, kteří mohou být vyloučeni použitím dotčené tarifní praktiky, nemohou být považováni za méně výkonné než podnik v dominantním postavení a že riziko jejich vyloučení je tedy způsobeno narušenou hospodářskou soutěží. Taková hospodářská soutěž by nevycházela pouze z výkonnosti každého z dotčených podniků.
- 44 Takový přístup je ostatně o to odůvodněnější, že je rovněž v souladu s obecnou zásadou právní jistoty, jelikož zohlednění nákladů a cen dominantního podniku mu umožňuje posoudit legalitu vlastního jednání v souladu se zvláštní odpovědností, která mu náleží na základě článku 102 SFEU, jak bylo připomenuto v bodě 24 tohoto rozsudku. I když dominantní podnik zná vlastní náklady a ceny, nezná v zásadě náklady a ceny svých soutěžitelů (výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 202).
- 45 Po tomto upřesnění nelze vyloučit, že náklady a ceny soutěžitelů mohou být relevantní při přezkumu tarifní praktiky dotčené v původním řízení. Tak by tomu mohlo být zejména, když strukturu nákladů dominantního podniku nelze z objektivních důvodů přesně identifikovat nebo když služba poskytnutá soutěžitelům spočívá v pouhém provozu infrastruktury, jehož výrobní náklady již byly odepsány, takže přístup k takové infrastruktuře již nepředstavuje pro dominantní podnik náklady hospodářsky

srovnatelné s náklady, které vznikají jeho soutěžitelům v souvislosti s tímto přístupem, nebo také když to konkrétní soutěžní podmínky na trhu vyžadují například z důvodu, že výše nákladů dominantního podniku přesně závisí na situaci konkurenční výhody, ve které se tento podnik nachází díky dominantnímu postavení.

- 46 Je tedy třeba dospět k závěru, že v rámci posouzení zneužívající povahy tarifní praktiky vedoucí ke stlačování marží je třeba v zásadě a přednostně vzít v úvahu ceny a náklady dotyčného podniku na trhu maloobchodních služeb. Pouze tehdy, není-li možné s ohledem na okolnosti odkázat na tyto ceny a náklady, je třeba přezkoumat ceny a náklady soutěžitelů na tomtéž trhu.

K neexistenci jakékoli právní povinnosti k dodávkám

- 47 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že na rozdíl od věci, v níž byl vydán výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, společnost TeliaSonera neměla, jak již bylo připomenuto v bodě 6 tohoto rozsudku, žádnou právní povinnost dodávat operátorům vstupní produkty ADSL.
- 48 Stockholms tingsrätt se tedy zadruhé táže, zda má neexistence jakékoli právní povinnosti uvedeného podniku k dodávkám těchto služeb na velkoobchodní trh vliv na zneužívající povahu tarifní praktiky dotčené v původním řízení.

- 49 V tomto ohledu je třeba připomenout, že článek 102 SFEU se vztahuje pouze na protisoutěžní jednání, které podniky uskutečňují z vlastní iniciativy. Je-li podnikům protisoutěžní jednání uloženo vnitrostátními právními předpisy nebo tvoří-li tyto předpisy právní rámec, který sám vylučuje jakoukoliv možnost jejich soutěžního jednání, článek 102 SFEU není použitelný. V takové situaci nemá omezení hospodářské soutěže, jak to předpokládá toto ustanovení, příčinu v autonomním jednání podniků (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 11. listopadu 1997, Komise a Francie v. Ladbroke Racing, C-359/95 P a C-379/95 P, Recueil, s. I-6265, bod 33 a citovaná judikatura).
- 50 Článek 102 SFEU lze naopak použít, ukáže-li se, že vnitrostátní právní předpisy zachovávají možnost hospodářské soutěže, kterou mohou podniky autonomním jednáním vyloučit, omezit nebo narušit (viz výše uvedený rozsudek Komise a Francie v. Ladbroke Racing, bod 34).
- 51 Soudní dvůr tak upřesnil, že, bez ohledu na existenci takových právních předpisů, i pokud má vertikálně integrovaný podnik v dominantním postavení rozhodovací prostor k úpravě pouze svých maloobchodních cen, lze mu pouze z tohoto důvodu přičíst stlačování marží (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 85).
- 52 Z výše uvedeného vyplývá, že pokud má podnik plnou samostatnost při výběru svého chování na trhu, tím spíše je na něj článek 102 SFEU použitelný.
- 53 Zvláštní odpovědnost, kterou má podnik v dominantním postavení za to, že jeho chování nebude na újmu účinné a nenarušené hospodářské soutěži na vnitřním trhu, se totiž týká právě chování, ať již konání nebo opomenutí, ke kterému se tento podnik

rozhodne z vlastní iniciativy (viz v tomto smyslu usnesení ze dne 28. září 2006, Unilever Bestfoods v. Komise, C-552/03 P, Sb. rozh. s. I-9091, bod 137).

- 54 Společnost TeliaSonera v tomto ohledu tvrdí, že za účelem ochrany právě hospodářské iniciativy podniků v dominantním postavení musí mít tyto podniky i nadále možnost stanovit své obchodní podmínky, nejsou-li tyto podmínky pro jejich smluvní partnery natolik nevýhodné, že mohou být s ohledem na kritéria stanovená v rozsudku ze dne 26. listopadu 1998, Bronner (C-7/97, Recueil, s. I-7791), považovány za zahrnující odmítnutí dodávek.
- 55 Takový výklad vychází z chybného pochopení tohoto rozsudku. Zvláště z bodů 48 a 49 tohoto rozsudku nelze vyvodit, že podmínky nezbytné k prokázání existence zneužívajícího odmítnutí dodávek se musí nutně použít rovněž v rámci posouzení zneužívající povahy chování spočívajícího v tom, že dodávky služeb nebo prodej výrobků podléhají nevýhodným podmínkám nebo podmínkám, za kterých by kupující nemusel mít zájem.
- 56 Taková jednání by mohla sama o sobě představovat samostatnou formu zneužití odlišného od odmítnutí dodávek.
- 57 Ostatně je třeba konstatovat, že jelikož měl Soudní dvůr ve zmíněných bodech výše uvedeného rozsudku Bronner v podstatě pouze vyložit článek 86 Smlouvy o ES (později článek 82 ES, nyní článek 102 SFEU) s ohledem na podmínky, za kterých může být odmítnutí dodávek zneužívající, nevyslovil se k otázce, zda skutečnost, že podnik odmítne vydavateli konkurenčních novin přístup ke svému systému dodávky do domu, pokud mu tento vydavatel nesvěří současně výkon jiných služeb, jako prodej

na stáncích nebo tisk, představuje jakoukoli jinou formu zneužití dominantního postavení, jako uplatnění vázaného prodeje.

- 58 Kromě toho opačný výklad výše uvedeného rozsudku Bronner, který zastává společnost TeliaSonera, by, jak uvádí Evropská komise, k tomu, aby mohlo být veškeré jednání dominantního podniku týkající se jeho obchodních podmínek považováno za zneužívající, vyžadoval, aby byly vždy splněny podmínky požadované k prokázání existence odmítnutí dodávek, což by nepatřičně omezilo užitečný účinek článku 102 SFEU.
- 59 Z toho plyne, že neexistence jakékoli právní povinnosti k dodávkám vstupních produktů ADSL na velkoobchodním trhu nemá žádný vliv na zneužívající povahu tarifní praktiky dotčené v původním řízení.

K nezbytnosti existence omezujících účinků a k nezbytnosti výrobku nabízeného dominantním podnikem

- 60 Předkládající soud se zatřetí táže, zda zneužívající povaha dotčené tarifní praktiky závisí na existenci konkrétních omezujících účinků na hospodářskou soutěž, a případně jak mohou být tyto účinky určeny. Kromě toho se táže, zda výrobek nabízený společnostmi TeliaSonera na velkoobchodním trhu musí být nezbytný pro přístup na maloobchodní trh.
- 61 V tomto ohledu je třeba uvést, že s ohledem na pojem zneužití dominantního postavení připomenutý v bodě 27 tohoto rozsudku Soudní dvůr již vyloučil, aby samotná existence tarifní praktiky dominantního podniku vedoucí ke stlačování marží jeho

přínejmenším stejně výkonných soutěžitelů mohla představovat zneužití ve smyslu článku 102 SFEU, aniž by bylo nezbytné prokazovat protisoutěžní účinek (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, body 250 a 251).

- 62 Judikatura mimoto upřesnila, že protisoutěžní účinek se musí vztahovat k případným překážkám, které může taková tarifní praktika způsobit ve vztahu k vývoji nabídky na maloobchodním trhu služeb pro koncové uživatele, a tedy ve vztahu k míře soutěže na něm (výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 252).
- 63 Dotčená praktika, kterou uplatňuje dominantní podnik, tak představuje zneužívající praktiku ve smyslu článku 102 SFEU, protože vyloučením přínejmenším stejně výkonných soutěžitelů, jako je on sám, prostřednictvím stlačení jejich marží může ztížit nebo dokonce znemožnit přístup těchto soutěžitelů na dotčený trh (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 253).
- 64 Z toho plyne, že za účelem prokázání zneužívající povahy takové praktiky musí její protisoutěžní účinek na trhu existovat, ale nemusí být nezbytně konkrétní, jelikož je dostačující prokázání potenciálního protisoutěžního účinku, který může vytlačit z trhu přínejmenším stejně výkonného soutěžitele, jako je podnik v dominantním postavení.
- 65 Pokud dominantní podnik skutečně uplatňuje tarifní praktiku vedoucí ke stlačení marží jeho přínejmenším stejně výkonných soutěžitelů, jejímž cílem je vytlačit je z dotčeného trhu, nemůže okolnost, že předpokládaného výsledku, tedy vytlačení

těchto soutěžitelů, není nakonec dosaženo, vyloučit, aby byla tato praktika kvalifikována jako zneužití ve smyslu článku 102 SFEU.

- 66 Není-li však soutěžní situace soutěžitelů nijak dotčena, nelze takovou tarifní praktiku, jako je tarifní praktika dotčená v původním řízení, kvalifikovat jako praktiku vylučující, protože pronikání soutěžitelů na dotčený trh není touto praktikou nikterak ztíženo (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek *Deutsche Telekom v. Komise*, bod 254).
- 67 V projednávané věci předkládajícímu soudu přísluší přezkoumat, zda tarifní praktika uplatňovaná společností *TeliaSonera* mohla narušovat výkon činností přinejmenším stejně výkonných soutěžitelů, jako je ona sama, na maloobchodním trhu služeb širokopásmového připojení poskytovaných koncovým uživatelům.
- 68 V rámci tohoto přezkumu musí uvedený soud zohlednit veškeré specifické okolnosti věci.
- 69 Zvláště je třeba v první řadě analyzovat funkční vztahy mezi velkoobchodními a maloobchodními výrobky. Nezbytnost velkoobchodního výrobku může být tedy relevantní v rámci posouzení účinků stlačování marží.
- 70 Pokud je totiž přístup k dodávkám velkoobchodního výrobku nezbytný pro prodej maloobchodního výrobku, přinejmenším stejně výkonní soutěžitelé jako podnik, jenž je na velkoobchodním trhu dominantní, kteří mohou na maloobchodním trhu působit pouze se ztrátou nebo každopádně za podmínek snížené rentability, jsou na tomto trhu konkurenčně znevýhodněni, což může zabránit jejich přístupu na tento trh nebo

rozvoji jejich činností na tomto trhu nebo tento přístup či rozvoj omezit (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 234).

- 71 V takovém případě je přinejmenším potenciální protisoutěžní účinek stlačování marží pravděpodobný.
- 72 S ohledem na dominantní postavení dotyčného podniku na trhu velkoobchodních výrobků je nicméně třeba upřesnit, že nelze vyloučit, že jen z toho důvodu, že velkoobchodní výrobek není nezbytný pro dodání maloobchodního výrobku, by tarifní praktika vedoucí ke stlačování marží nemohla mít žádný protisoutěžní účinek, byť i potenciální. Předkládajícímu soudu tedy dále přísluší, aby se ujistil, že by praktika mohla mít protisoutěžní účinky na dotyčných trzích, i kdyby velkoobchodní výrobek nebyl nezbytný.
- 73 Dále je třeba ověřit míru stlačování marží přinejmenším stejně výkonných soutěžitelů, jako je dominantní podnik. Pokud je totiž marže záporná, tzn. že velkoobchodní cena za vstupní produkty ADSL je v projednávaném případě vyšší než maloobchodní cena za služby poskytované koncovým uživatelům, přinejmenším potenciální účinek vyloučení je možný, a to s ohledem na skutečnost, že v takové situaci soutěžitelé dominantního podniku, i když jsou stejně výkonní, či dokonce výkonnější než tento dominantní podnik, musí prodávat se ztrátou.
- 74 Pokud naproti tomu taková marže zůstává kladná, bude tedy třeba prokázat, že použití této tarifní praktiky může, například z důvodu snížení rentability, přinejmenším ztížit pro dotyčné operátory výkon jejich činností na dotčeném trhu.

- 75 Po tomto upřesnění je třeba připomenout, že podniku je dovoleno, aby prokázal, že jeho tarifní praktika, přestože má účinek vyloučení, je hospodářsky odůvodněná (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 15. března 2007, *British Airways v. Komise*, C-95/04, Sb. rozh. s. I-2331, bod 69, a výše uvedený rozsudek *France Télécom v. Komise*, bod 111).
- 76 Posouzení existence hospodářského odůvodnění tarifní praktiky, která může mít účinek vyloučení, zavedené podnikem v dominantním postavení se provádí na základě celkových okolností jednotlivého případu (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. Komise*, bod 73). V tomto ohledu je třeba určit, zda z hlediska hospodářské soutěže nepříznivý účinek vyloučení, který je důsledkem takové praktiky, může být vyvážen nebo dokonce převážen výhodami ve formě efektivnosti, ze které má prospěch i spotřebitel. Pokud není účinek vyloučení vyplývající z této praktiky spojen s výhodami pro trh a spotřebitele nebo pokud překračuje meze toho, co je nezbytné k dosažení těchto výhod, musí být uvedená praktika považována za zneužívající (výše uvedený rozsudek *British Airways v. Komise*, bod 86).
- 77 Je tedy třeba učinit závěr, že za účelem prokázání zneužívající povahy tarifní praktiky vedoucí ke stlačování marží je nutné prokázat, že tato praktika má, zejména s ohledem na nezbytnost velkoobchodního výrobku, přinejmenším potenciální protisoutěžní účinek na maloobchodním trhu, aniž je to jakkoli hospodářsky odůvodněné.

K míře tržní síly

- 78 Předkládající soud se začtvrté táže, zda je úroveň dominantního postavení dotyčného podniku na trhu relevantní za účelem prokázání, zda dotčená tarifní praktika představuje zneužití.

- 79 Jak již bylo připomenuto v bodě 23 tohoto rozsudku, dominantní postavení uvedené v článku 102 SFEU se týká situace, v níž má podnik hospodářskou sílu, která mu umožňuje bránit zachování účinné hospodářské soutěže na relevantním trhu tím, že mu poskytuje možnost jednat do značné míry nezávisle na svých soutěžitelích, zákaznících a nakonec i spotřebitelích.
- 80 Toto ustanovení, jak uvedl generální advokát v bodě 41 svého stanoviska, tak nezavádí žádné rozlišení, ani žádné úrovně v pojmu dominantního postavení. Pokud má podnik takovou hospodářskou sílu, jakou vyžaduje článek 102 SFEU k prokázání toho, že má dominantní postavení na určitém trhu, jeho jednání musí být posouzeno s ohledem na toto ustanovení.
- 81 To samozřejmě neznamená, že síla podniku není relevantní při posuzování legality jednání takového podniku na trhu s ohledem na článek 102 SFEU. Sám Soudní dvůr při svých analýzách vycházel z toho, že podnik má superdominantní nebo kvazimonopolní postavení (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 14. listopadu 1996, Tetra Pak v. Komise, C-333/94 P, Recueil, s. I-5951, bod 31, jakož i výše uvedený rozsudek Compagnie maritime belge transports a další v. Komise, bod 119). Nicméně stupeň tržní síly má v zásadě důsledky spíše pro rozsah účinků jednání dotčeného podniku než pro existenci zneužití jako takového.
- 82 Z toho plyne, že použití tarifní praktiky vedoucí ke stlačování marží ze strany podniku může představovat zneužití dominantního postavení, pokud má tento podnik takovou pozici, aniž je v tomto ohledu v zásadě relevantní stupeň dominantního postavení na dotčeném trhu.

K rozsahu dominantního postavení

- 83 Předkládající soud se zapáté táže, zda okolnost, že dotyčný podnik má dominantní postavení pouze na velkoobchodním trhu vstupních produktů ADSL, stačí k tomu, aby mohla být dotčená praktika považována za zneužívající, nebo zda je za tímto účelem nezbytné, aby měl tento podnik takové postavení rovněž na maloobchodním trhu služeb širokopásmového připojení poskytovaných koncovým uživatelům.
- 84 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že článek 102 SFEU výslovně neuvádí požadavky, pokud jde o umístění zneužití na výrobních trzích. Skutečný rozsah zvláštní odpovědnosti uložené dominantnímu podniku tak musí být posuzován ve světle konkrétních okolností každého případu, které prokazují oslabování hospodářské soutěže (výše uvedený rozsudek Tetra Pak v. Komise, bod 24).
- 85 Z toho plyne, že jako zneužívající mohou být kvalifikována některá jednání na jiných než ovládaných trzích, která mají účinky buď na těchto ovládaných trzích, nebo na trzích, které samy nejsou ovládané (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Tetra Pak v. Komise, bod 25).
- 86 Pokud použití článku 102 SFEU předpokládá existenci souvislosti mezi dominantním postavením a údajně zneužívajícím jednáním, která obvykle neexistuje, jestliže jednání na trhu odlišném od ovládaného trhu má účinky na tomto odlišném trhu, nic to nemění na tom, že pokud jde o odlišné, ale související trhy, mohou zvláštní okolnosti odůvodnit použití článku 102 SFEU na chování, které bylo zjištěno na souvisejícím

neovládaném trhu a které má účinky na tomto souvisejícím trhu (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 3. října 1985, CBEM, 311/84, Recueil, s. 3261, bod 26, a výše uvedený rozsudek Tetra Pak v. Komise, bod 27)

- ⁸⁷ Takové okolnosti mohou existovat, pokud jednání vertikálně integrovaného podniku v dominantním postavení na předcházejícím trhu spočívá ve snaze vytlačit přinejmenším stejně výkonné soutěžitele na navazujícím trhu, zejména stlačováním jejich marží. Takové chování může mít, zejména z důvodu úzkého spojení mezi dotčenými trhy, za následek oslabení hospodářské soutěže na navazujícím trhu.
- ⁸⁸ Ostatně v takové situaci, neexistuje-li žádné jiné hospodářsky objektivní odůvodnění, lze takové chování odůvodnit úmyslem dominantního podniku zabránit rozvoji hospodářské soutěže na navazujícím trhu a posílit své postavení nebo dokonce získat dominantní postavení na tomto trhu za použití jiných prostředků, než je jeho výkonnost.
- ⁸⁹ Zneužívající povaha tarifní praxe zavedené vertikálně integrovaným podnikem v dominantním postavení na velkoobchodním trhu vstupních produktů ADSL a vedoucí ke stlačování marží soutěžitelů tohoto podniku na maloobchodním trhu služeb širokopásmového připojení poskytovaných koncovým uživatelům proto nezávisí na existenci dominantního postavení tohoto podniku na tomto maloobchodním trhu.

K relevanci okolnosti, že se jedná o dodávku novému zákazníkovi

- 90 Stockholms tingsrätt se zašesté táže, zda okolnost, že dotčená tarifní praktika je uplatňována na nového zákazníka nebo na stávajícího zákazníka dominantního podniku, je relevantní pro posouzení zneužívající povahy.
- 91 V tomto ohledu stačí připomenout, že zneužívající povaha tarifní praktiky vedoucí ke stlačování marží přinejmenším stejně výkonných soutěžitelů podniku v dominantním postavení spočívá v podstatě v tom, že – jak bylo uvedeno v bodě 32 tohoto rozsudku – taková praktika může narušit obvyklou hospodářskou soutěž na trhu sousedícím s trhem, na kterém má tento podnik dominantní postavení, tím, že může mít za následek vytlačení soutěžitelů tohoto podniku z posledně uvedeného trhu.
- 92 V tomto ohledu, jak správně uvádí Komise, okolnost, že dotčení operátoři jsou stávajícími nebo novými zákazníky dominantního podniku, nemůže být relevantní.
- 93 Kromě toho nemůže být relevantní ani okolnost, že se jedná o nové zákazníky, kteří nejsou dosud činní na dotčeném trhu.
- 94 Je třeba upřesnit, že zneužívající povaha takové tarifní praktiky, jako je tarifní praktika dotčená v původním řízení, musí být posouzena nejen s ohledem na možnost, že tato praktika povede k vyloučení z relevantního trhu stejně výkonných operátorů, kteří jsou již na tomto trhu činní, ale rovněž s ohledem na případné překážky, které

tato praktika může způsobit potenciálním stejně výkonným operátorům, kteří nejsou dosud na trhu přítomni (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Deutsche Telekom v. Komise, bod 178).

- 95 V důsledku toho okolnost, že dotčená tarifní praktika může z dotčeného trhu vytlačit stávající zákazníky dominantního podniku nebo jeho nové zákazníky, není v zásadě relevantní pro posouzení zneužívající povahy.

K možnosti nahradit ztráty

- 96 Předkládající soud se zasedmé táže, zda je pro posouzení zneužívající povahy dotčené tarifní praktiky nutné, aby podnik v dominantním postavení byl schopen nahradit ztráty způsobené touto praktikou.
- 97 V tomto ohledu je třeba připomenout, že, jak bylo uvedeno v bodě 31 tohoto rozsudku, stlačování marží může, neexistuje-li žádné objektivní odůvodnění, samo o sobě představovat zneužití ve smyslu článku 102 SFEU.
- 98 Stlačování marží přitom vyplývá z rozdílu mezi cenami za velkoobchodní služby a cenami za maloobchodní služby, a nikoliv z výše těchto cen jako takových. Toto stlačování může především vyplývat nejenom z neobvykle nízké ceny na maloobchodním trhu, ale rovněž z neobvykle vysoké ceny na velkoobchodním trhu.

- 99 Podnik, který využívá tarifní praktiku vedoucí ke stlačení marží jeho soutěžitelů, nemusí proto nutně utrpět ztráty.
- 100 Každopádně i za předpokladu, že by dominantní podnik při stlačování marží svých soutěžitelů utrpěl ztráty, nelze vyžadovat předložení důkazu o možnosti nahradit takové případné ztráty, aby bylo možné prokázat existenci zneužití.
- 101 Možnost, že by soutěžitelé byli vytlačeni z trhu, nezávisí ani na okolnosti, že dominantní podnik utrpí ztráty, ani na okolnosti, že tento podnik může nahradit své ztráty, ale závisí pouze na rozdílu mezi cenami uplatňovanými na dotčených trzích dominantním podnikem, který může případně způsobit ztráty nikoli samotnému dominantnímu podniku, ale jeho soutěžitelům.
- 102 Konečně pro případ, kdy by nicméně podnik v dominantním postavení použil na maloobchodním trhu cenu natolik nízkou, že by mu prodej způsoboval ztráty, nehledě na skutečnost, že by takové jednání mohlo představovat samostatnou formu zneužití spočívající v použití predátorských cen, Soudní dvůr již každopádně vyloučil, že i v takovém případě důkaz možnosti pokrýt ztráty utpěné z důvodu použití cen nižších, nežli je určitá úroveň nákladů, podnikem v dominantním postavení představuje nezbytnou podmínku pro prokázání zneužívající povahy takové cenové politiky (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek France Télécom v. Komise, bod 110).
- 103 Z toho plyne, že za účelem prokázání, zda je dotčená praktika zneužívající, není relevantní, zda má dominantní podnik možnost nahradit ztráty případně utpěné z důvodu použití téže praktiky.

K relevanci okolnosti, že na dotčených trzích existuje nová technologie

- 104 Stockholms tingsrätt se zaosmě a závěrem táže, zda je pro tyto účely relevantní okolnost, že dotčené trhy jsou silně rostoucími a existuje na nich nová technologie, jež vyžaduje vysoké investice.
- 105 V tomto ohledu je třeba nejprve uvést, že článek 102 SFEU nijak nerozlišuje mezi stupněm rozvoje trhů dotčených dominantním postavením podniku.
- 106 Dále na silně rostoucím trhu může konkurenční výhoda vyplývající z dominantního postavení na druhém sousedním trhu narušit hospodářskou soutěž na prvním trhu s ohledem na okolnost, že na tomto prvním trhu mohou být operátoři, jak tvrdí sama společnost TeliaSonera, nuceni působit po určitou dobu se ztrátou nebo se sníženou mírou rentability.
- 107 Přitom právě za takových okolností může pozdější snížení rentability činnosti operátora, které vyplývá ze stlačení jeho marží způsobené dotyčnou tarifní praktikou, zabránit vytvoření nebo vývoji běžných podmínek hospodářské soutěže na dotčeném trhu.
- 108 Kromě toho s ohledem na cíl pravidel hospodářské soutěže, připomenutý v bodě 22 tohoto rozsudku, nemůže jejich použití záviset na okolnosti, že dotčený trh již dosáhl určitého stupně zralosti. Zvláště v případě silně rostoucího trhu totiž článek 102 SFEU vyžaduje co nejrychlejší zásah k zabránění tomu, aby se na tomto trhu zavedla

a upevnila soutěžní struktura narušená zneužívající strategií podniku v dominantním postavení na uvedeném trhu nebo na úzce spojeném sousedním trhu, tedy dříve, než tato strategie bude mít protisoutěžní účinky.

- 109 To platí tím spíše v rámci takového trhu, jako je trh dodávek služeb přístupu k vysokorychlostnímu internetu, který je úzce spojen s jiným trhem, jako je trh přístupu k účastnickému vedení v odvětví telekomunikací. Posledně uvedený trh nejenže není nijak nový a vznikající, ale jeho soutěžní struktura je stále ještě pevně založena na bývalé monopolní struktuře. Možnost podniků zneužít svého dominantního postavení na tomto posledně uvedeném trhu tak, že ohrozí rozvoj hospodářské soutěže na sousedním silně rostoucím trhu, tak vyžaduje, aby nebyla poskytnuta žádná výjimka z použití článku 102 SFEU.
- 110 Konečně je třeba připomenout, že zatímco se podnik v dominantním postavení na trhu nemůže odvolávat na investice, které provedl, aby pronikl na sousední trh a zkusil z něj vytlačit své stejně výkonné soutěžitele, ať skutečné či potenciální, nemění to nic na tom, že podmínky hospodářské soutěže na ovládaném trhu, a zejména náklady na zřízení a investice podniku v dominantním postavení na tomto trhu je třeba vzít v úvahu při analýze nákladů tohoto podniku, která musí být provedena za účelem zjištění, zda dochází ke stlačování marží, jak bylo uvedeno v bodech 38 až 46 tohoto rozsudku.
- 111 Okolnost, že dotčené trhy jsou silně rostoucími a existuje na nich nová technologie, jež vyžaduje velmi vysoké investice, není proto v zásadě relevantní za účelem prokázání, zda dotčená tarifní praktika představuje zneužití ve smyslu článku 102 SFEU.

- 112 S ohledem na výše uvedené je třeba na položené otázky odpovědět tak, že neexistuje-li žádné objektivní odůvodnění, může představovat zneužití ve smyslu článku 102 SFEU skutečnost, že vertikálně integrovaný podnik, který má dominantní postavení na velkoobchodním trhu vstupních produktů ADSL, používá takovou tarifní praktiku, že rozdíl mezi cenami uplatňovanými na tomto velkoobchodním trhu a cenami uplatňovanými na maloobchodním trhu služeb širokopásmového připojení poskytovaných koncovým uživatelům není dostatečný k tomu, aby pokryl konkrétní náklady, které vznikly těmto podnikům v souvislosti s přístupem na posledně uvedený trh.
- 113 V rámci posouzení zneužívající povahy takové praktiky je třeba vzít v úvahu veškeré okolnosti každého projednávaného případu. Zejména:
- je třeba v zásadě a přednostně vzít v úvahu ceny a náklady dotyčného podniku na trhu maloobchodních služeb. Pouze tehdy, není-li možné s ohledem na okolnosti odkázat na tyto ceny a náklady, je třeba přezkoumat ceny a náklady soutěžitelů na tomtéž trhu, a
 - je nutné prokázat, že tato praktika má, zejména s ohledem na nezbytnost velkoobchodního výrobku, přinejmenším potenciální protisoutěžní účinek na maloobchodním trhu, aniž je to jakkoli hospodářsky odůvodněné.
- 114 Pro účely takového posouzení nejsou v zásadě relevantní:
- neexistence jakékoli právní povinnosti dotyčného podniku k dodávkám vstupních produktů ADSL na velkoobchodním trhu, na kterém má dominantní postavení;

- stupeň dominantního postavení, které má tento podnik na daném trhu;

- okolnost, že uvedený podnik nemá dominantní postavení rovněž na maloobchodním trhu služeb širokopásmového připojení poskytovaných koncovým uživatelům;

- okolnost, že zákazníci, vůči nimž je taková tarifní praktika uplatňována, jsou novými nebo stávajícími zákazníky dotyčného podniku;

- nemožnost dominantního podniku nahradit případné ztráty, které mu může způsobit zavedení takové tarifní praktiky, ani

- stupeň zralosti dotčených trhů a skutečnost, že na nich existuje nová technologie, jež vyžaduje vysoké investice.

K nákladům řízení

¹¹⁵ Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Neexistuje-li žádné objektivní odůvodnění, může představovat zneužití ve smyslu článku 102 SFEU skutečnost, že vertikálně integrovaný podnik, který má dominantní postavení na velkoobchodním trhu vstupních produktů asymetrické digitální účastnické přípojky, používá takovou tarifní praktiku, že rozdíl mezi cenami uplatňovanými na tomto velkoobchodním trhu a cenami uplatňovanými na maloobchodním trhu služeb širokopásmového připojení poskytovaných koncovým uživatelům není dostatečný k tomu, aby pokryl konkrétní náklady, které vznikly témuž podniku v souvislosti s přístupem na posledně uvedený trh.

V rámci posouzení zneužívající povahy takové praktiky je třeba vzít v úvahu veškeré okolnosti každého projednávaného případu. Zejména:

- je třeba v zásadě a přednostně vzít v úvahu ceny a náklady dotyčného podniku na trhu maloobchodních služeb. Pouze tehdy, není-li možné s ohledem na okolnosti odkázat na tyto ceny a náklady, je třeba přezkoumat ceny a náklady soutěžitelů na tomtéž trhu, a

- je nutné prokázat, že tato praktika má, zejména s ohledem na nezbytnost velkoobchodního výrobku, přinejmenším potenciální protisoutěžní účinek na maloobchodním trhu, aniž je to jakkoli hospodářsky odůvodněné.

Pro účely takového posouzení nejsou v zásadě relevantní:

- neexistence jakékoli právní povinnosti dotyčného podniku k dodávkám vstupních produktů spočívajících v asymetrické digitální účastnické přípojce na velkoobchodním trhu, na kterém má dominantní postavení;
- stupeň dominantního postavení, které má tento podnik na daném trhu;
- okolnost, že uvedený podnik nemá dominantní postavení rovněž na maloobchodním trhu služeb širokopásmového připojení poskytovaných koncovým uživatelům;
- okolnost, že zákazníci, vůči nimž je taková tarifní praktika uplatňována, jsou novými nebo stávajícími zákazníky dotyčného podniku;
- nemožnost dominantního podniku nahradit případné ztráty, které mu může způsobit zavedení takové tarifní praktiky, ani
- stupeň zralosti dotčených trhů a skutečnost, že na nich existuje nová technologie, jež vyžaduje vysoké investice.

Podpisy.